

Wat doet de LWVT?

Men moet wel haast van gevoel gespeend zijn om niet gefascineerd te zijn van vogeltrek. Het jachtige gevlug in zuidelijke richting dat allerlei klein grut in oktober ontplooit brengt zelfs de grootste leek op vogelgebied ertoe om naar de lucht te turen. De spectaculaire aanblik van met veel kabaal overkomende troepen ganzen of Kraanvogels en het magistrale cirkelen van een groepje Buizerden weet menige kreet van bewondering te ontlokken aan toeschouwers.

Iemand die zich wat meer in de materie verdiept stuit al snel op vragen die lastig te beantwoorden lijken. Wanneer is de trek van Veldleeuwen op zijn hoogtepunt? Waarom trekken er over Oost-Nederland veel meer Houtduiven dan over de rest van het land? Trekken Merels s' nachts of overdag?

Tellen, tellen en nog eens tellen is nodig om antwoord te geven op deze brandende vragen. Met stug volhouden blijkt dat er veel te bereiken is. Wie wist bijvoorbeeld dat er in juni en juli in Noordwest-Nederland evenveel Kieviten overtrekken als in het hele najaarsseizoen bijeen?; wie zou hebben gedacht dat Duinpieper en Ortolaan op een willekeurige plaats in Oost-Nederland jaarlijks in

kleine aantallen kunnen worden gezien?; wie had in de gaten dat de voorjaarstrek van het Smelleken zich vooral in april en begin mei afspeelt? Allemaal zaken die pas recent door doelgericht en regelmatig trektellen bekend zijn geworden.

Nederland wordt jaarlijks bezocht door miljoenen trekvogels die op weg zijn van en naar de overwinteringsgebieden. Door de gunstige ligging van ons land (denk aan de Noordzeekust) is er bij ons een groot scala aan soorten waar te nemen, sommige daarvan in imposante aantallen. Mede hierdoor heeft trekonderzoek in Nederland een lange traditie. Lag daarbij in de jaren vijftig en zestig de nadruk op gestuwde trek langs de kusten van Noordzee en (voormalige) Zuiderzee, vanaf ongeveer 1975 wordt ook in het binnenland veel onderzoek gedaan aan veelal ongestuwde- trek.

Sinds 1981 coördineert en stimuleert de Landelijke Werkgroep Vogeltrektellen (LWVT) het landtrektellen in Nederland. Zij richt zich in de eerste plaats op het op kwantitatieve wijze beschrijven van de vogeltrek boven Nederland. Ze tracht vast te stellen in welke tijd van het jaar en in welke periode van de dag vogelsoorten trekken, in welke aantallen en in welke richting. Regionale verschillen en jaarlijkse afwijkingen van het gemiddelde beeld krijgen daarbij

veel aandacht. Zo bleek bij de grote Kruisbek-invasie van 1983 dat de aantalsverschillen op posten die niet ver van elkaar lagen opvallend groot konden zijn (figuur 1). En terwijl tellers op de Veluwe haast dagelijks Kruisbekken konden noteren, zag een teller in Hoorn er ondanks dagelijks tellen niet één in een heel seizoen.

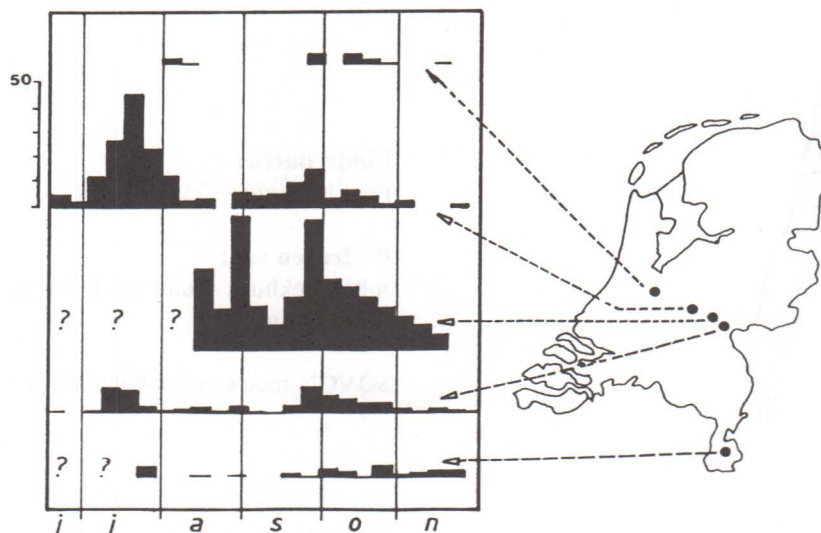
Direct bij de start heeft de LWVT een uitgebreide handleiding voor trektellers gemaakt, zodat de tellingen volgens duidelijke afspraken plaatsvinden, waardoor de resultaten goed met elkaar vergeleken kunnen worden. In de loop der jaren zijn er op ca. 200 posten in Nederland trektellingen volgens LWVT-normen uitgevoerd en zijn tientallen artikelen, verslagen en rapporten verschenen.

Binnen de LWVT hebben drie onderwerpen op dit moment prioriteit: (a) landelijke simultaantellingen, (b) tellingen op afzonderlijke telposten, en (c) de voorbereiding van een grote overzichtspublicatie waarin de resultaten worden samengevat.

De landelijke simultaantellingen vinden plaats op een achttal zaterdagen in voor- en najaar. Er wordt naar gestreefd indien mogelijk te tellen van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang. Een beetje minder mag ook wel. Voor 1991 zijn simultaantellingen gepland op:
voorjaar 16 februari; 2, 16 en 30 maart; 13 en 27 april; 11 en 25 mei;
najaar 10 en 24 augustus; 7 en 21 september; 5 en 19 oktober; 2 en 16 november.

Daarnaast wordt getracht om op een aantal vaste telposten gedurende het gehele najaar (1 augustus-1 december) vrijwel iedere dag te tellen. Enkele posten hebben dit al een tiental jaren weten vol te houden.

Sinds kort zijn de voorbereidingen tot het maken van een grote publicatie gestart. Doordat de LWVT sinds een aantal jaren als zogeheten specialistisch project binnen SOVON werkzaam is, kan er gebruik worden gemaakt van de faciliteiten van het grote computersysteem van het Biogeografisch Informatie Centrum (BIC). Dit maakt het mogelijk het

Figuur 1. Kruisbek-invasie 1983: aantallen per uur op een aantal telposten (naar Limosa 59: 105-110).

telmateriaal op efficiënte wijze op te slaan en te bewerken.

In figuur 2 wordt een overzicht gegeven van telposten die de laatste jaren actief zijn geweest. De LWVT kan nieuwe tellers en telposten goed gebruiken, zeker in gebieden waar tot nu toe weinig geteld is. Sommige bestaande telposten kunnen bovendien best wat versterking gebruiken. Geïnteresseerden kunnen meer informatie krijgen via de handleiding, welke te verkrijgen is bij de secretaris van de LWVT: Cees Witkamp, Brugstraat 18, 4131 AX Vianen.

Figuur 2. Ligging van telposten welke de laatste jaren actief zijn geweest.

Landelijke Dag LWVT

Op zaterdag 26 januari 1991 organiseert de LWVT haar 8e landelijke contactdag in kerk "De Blijde Boodschap" aan de Marokkodreef te Utrecht (Overvecht, buslijn 8 richting Overvecht, halte Oranjerivierdreef). De zaal gaat open om 9.30 u. Om 10.00 u vangt het volgende programma aan: Opening en overzicht activiteiten 1990 (H. van Gasteren), Invasie van Zwarte Mezen in 1989 (K. Mostert), Vertrek van steltlopers vanaf de Banc d'Arguin, Mauretanië (T. Piersma), De ruitrek van de Grauwe Gans (M. Loonen), Trektellingen en ringonderzoek (H. Schekkerman) en de Nationale Vogeltrekdag 1989 (L.S. Buurma). Aan deze dag zijn verder geen kosten verbonden. Inlichtingen zijn te verkrijgen bij de secretaris: Cees Witkamp, Brugstraat 18, Vianen (03473-70033).

PTT augustus 1990

Van 15 tot en met 31 augustus 1990 werd de zesde PTT-augustustelling in successie gehouden. Eind oktober waren 272 formulieren terug gestuurd. In vergelijking met vorig jaar, toen tegen de 300 routes geteld werden, lijkt dit op een teruggang te wijzen in het aantal routes. De ervaring leert echter dat er nog een hele tijd formulieren kunnen binnendrupelen, zodat de teruggang mogelijk minder ernstig is dan hij lijkt. We willen er bij de tellers nog eens met klem op aandringen om formulieren zo snel mogelijk na afloop van de telling in te vullen en op te sturen naar SOVON. Alleen hierdoor is een vlotte verwerking van de formulierestroom mogelijk.

De verdeling van de routes is af te lezen aan figuur 1. In het westen van Noord-Brabant, de Gelderse Vallei en het westelijk rivierengebied zijn nieuwe PTT-routes zeer welkom. Een goede bezetting vinden we in de Randstad, de Veluwe, Achterhoek, Twente en het zuidoosten van Noord-Brabant.

Op 88 routes werden in totaal 6160 Kuifeenden gezien. Een dikke 70% daarvan werd gescoord op twee routes in Zuidelijk Flevoland en de omgeving van het Hollands Diep (figuur 2).

Roofvogels werden tijdens de augustustelling relatief veel gemeld. Bruine Kiekendieven werden in de noordwestelijke helft van het land op veel routes gezien, in de zuidoostelijke helft amper (figuur 2). Het ging om 75 routes en in totaal 280 exemplaren, met de hoogste aantallen per route in Zuidelijk Flevoland (31) en Noord-Groningen (24). De Blauwe Kiekendief was met 21 exemplaren op 15 routes een stuk zeldzamer. Omdat er in augustus nog vrijwel geen trek is geweest van noordelijker broedvogels, is het logisch dat de meeste Blauwe Kieken werden gezien in de omgeving van de broedgebieden: de Waddeneilanden en de aansluitende delen van Noord-Nederland dus.

Torenavalken hebben in de afgelopen

twee tot drie jaar een opvallend herstel te zien gegeven van de malaise halverwege de jaren tachtig. Dankzij een gunstige muizenstand in 1990 waren de broedresultaten op veel plaatsen prima, en tijdens de augustustellingen werden -al dan niet wiekelende- Torenavalken door het hele land gezien (figuur 2). Opvallend hoge aantallen werden genoteerd op routes in Friesland (maximum 26 exemplaren), Zuidelijk Flevoland (69) en de Liemers (58), terwijl enkele routes in het rivierengebied goed waren voor 20 exemplaren. We zijn benieuwd hoe het de valkjes vergaat gedurende de winter. De tellingen van november, december en februari zullen wat dat betreft uitsluitsel brengen.

Boomvalken waren niet slecht vertegenwoordigd. Op 63 routes, verdeeld over het hele land, werden er 109 opgemerkt. Meestal ging het om een of twee exemplaren per route, maar rondom het IJsselmeer, in westelijk Utrecht, langs de IJssel en in Noord-Brabant werden er ook wat meer geteld, met een maximum van 5 exemplaren. Grauwe Kiekendief (Zuidelijk Flevoland en Lauwersmeer, samen 3 exemplaren) en Roodpootvalk (1 ex. op de Veluwe) werden uiteraard heel wat minder waargenomen.

Voor steltlopers is de augustustelling een mooie periode. De trek van Watersnippen bijvoorbeeld is in de tweede helft van augustus goed op

Figuur 1. PTT-routes augustus 1990. Kleine stip: 1 route, grote stip: 2 of meer.